

la actual escola històrica catalana ja havien estat formulades en primer lloch per lo nostre venerable company y mestre Rubió y Lluch, al afirmar, en sa docta disquisició llegida en una recepció acadèmica,¹ que «la nostra actual historiografia no s'ha mogut en general, fins ara, del camp de la erudició y de la investigació, més pacienta que científica, més confosa que ben ordenada, y, en general, ha produhit obres sense estil. Per altra banda, los esforços realisats per axecar lo genre històrich a la categoria d'alta concepció estètica en los dies del Renaxement, tampoch foren afortunats en son aspecte científich». Per al doctor Rubió les tares principals de la actual escola són l'*autodidactisme* y la falta de preparació literaria. Lo crítich de la *Revue Historique* de París, Mr. Jean Regné,² a qui abans m'he referit, hi nota la absència de síntesis y coordinació, o sia de crítica interna. Després d'aquestes autorisades denúncies, suposo que trobarèu justificat lo meu criteri, que he exposat en termes generals y sense tenir en compte les valiosíssimes excepcions que'l confirmen, a fi de que mes paraules, ab tot y ser desautorisades com a meves, representin una nova fórmula de la sana orientació científica y artística dels estudis històrichs de Catalunya, que ja hem vist iniciada ab certa vacilació y simpàtica modestia en los treballs d'aquesta Academia, y més aparatosa-ment en los volums nodrits y munífichs que ha publicat l'Institut d'Estudis Catalans.

E. MOLINÉ Y BRASÉS

MEMORIA DE SECRETARÍA, CURS 1923-24

Senyors Acadèmichs:

Per segona vegada, dins la actuació del càrrech de Secretari al qual m'havèu designat per vostra benvolent consideració, me cal donarvos compte de la marxa de la nostra Acadèmia.

1. Contestació al discurs de recepció de D. Cosme Parpal y Marquès, 1913.

2. *Revue Historique*. París, maig-juny 1914.

La vida corporativa durant el curs acadèmic de que'ns ocupem es estada, si possible es, més intensa interiorment y extensa en ses relacions exteriors, que la del curs precedent.

Per dificultats d'ordre material, inherents al reprendre una actuació de llonch temps no exercida, la sessió inaugural del curs no pogué ésser celebrada en novembre com marca el Reglament, y tingué lloch el diumenge, 7 de janer de 1923, en la sala d'actes del Ateneu Barcelonès. Després de llegida la memoria de Secretaría, donant compte del curs acadèmic anterior (1921-22), el President Sr. Carreras y Candi— al qual acompanyaven en llocs d'honor representants de les autoritats locals y delegats de nombroses entitats culturals, científiques, literaries y artístiques d'aquesta ciutat — llegí un notable discurs sobre «La Heràldica catalana», que dividí en dues parts: la primera, fou una revindicació del esperit de catalanitat y aducció dels treballs fets per nombrosos acadèmics numeraris de la nostra Corporació en el segle XIX, per rebatre falses afirmacions fetes en una obra de crítica literaria publicada, llavors, poch abans. Y la segona part, consistí en una exposició de les armes y senyals usades per la casa reyal de Barcelona y per la noblesa catalana en la Edat mitjana.

El BUTLLETÍ de la Academia ha publicat aquest important treball, que tots vosaltres havèu pogut llegir y apreciar en son just mèrit.

Per major ilustració del dit discurs, la Academia organisa en lo meteix local la exhibició de la obra sobre «Armorial català», del nostre company Sr. Lluís Domènech y Muntaner, veritable «corpus» de les armes y blasons de la nostra terra.

A més de la dita sessió inaugural, la Academia celebrà altra sessió extraordinaria en 14 de janer darrer, per la solemne recepció de la eximia escriptora catalana Srta. Caterina Albert y Paradís, elegida en Acadèmic numerari per unànim votació anterior. Son discurs, format per divers quadres descriptius, es de gran valor literari.

Les sessions ordinaries tingudes durant lo dit curs, d'octubre a juliol, foren vint. Ultra aquestes esmentades, tingué lloch una sessió extraordinaria parcial, celebrada per lo senyor President Carreras y Candi, Rvnt. P. Gazulla,

Sr. Duran y Sanpere, Acadèmich numerari electe, y l'infrascrit Secretari, ab motiu d'un incident devingut en la solemne sessió inaugural del III Congrés d'Historia de la Corona d'Aragó, tingut en 1.ra de juliol darrer a la ciutat de Valencia, el qual afectava a la nostra Academia:

En les dites sessions ordinaries, concorregudes per molts senyors Acadèmichs de número, a més del despatx ordinari, y de nombrosíssimes comunicacions rebudes, de les quals se'n donà compte y foren objecte d'acorts convenients, la majoria de senyors Acadèmichs, responent a la decisió d'establir un torn de treballs a presentar en cada curs, llegiren y dissertaren sobre diferents punts d'història, literatura, arqueologia, arquitectura, arts y àdhuch de ciències filosòfiques y socials. Per ésser insuficient el número de sessions del curs, en moltes d'elles foren presentats diversos treballs.

En la segona sessió, celebrada el 31 d'octubre (1922), el Sr. Ferran Valls presentà un recull de «Notes per la història de la família comtal catalana», ab consideracions crítiques sobre la data de la mort del comte Sunyer de Barcelona y sobre la del comte Borrell II. Parlà del matrimoni del comte Berenguer Ramon y d'una molt curiosa lletra d'Ali-ben-Mughied, rey serrahí de Denia, adreçada a la nostra comtessa Almodis de Barcelona.

El Sr. Pere Bosch Gimpera, en 14 del mes següent, llegí una dissertació sobre «Contribució al estudi del poble vasch primitiu», fonamentat en la filologia, arqueologia y antropologia, conclouent que'l poble vasch penetrà per la via marítima, invadint les costes cantàbriques y extenentse per la península ibèrica.

El dimarts, 28 de novembre, l'arquitecte Sr. Bonaventura Bassegoda donà a conèixer part de la monografia que està escrivint sobre «Santa Maria de la Mar», de la qual ne llegí un capítol interessantíssim, descrivint uns fragments de vidrieres del segle XIV, descobertes ab motiu de la restauració de la capella de la Confraria dels Pellers, les quals representen : una d'elles, l'Ascensió del Senyor, y altre, el Lavatori dels Apòstols. A més, descrigué moltes de les capelles, aportant munió de dades històriques y artístiques inèdites, y féu remarcar la bellesa del rosó demunt de la porta principal.

El Sr. Ferran de Sagarra, en 12 de desembre, nos féu conèixer lo segon volum de la seva obra cabdal «Sigillografia Catalana», a la qual hi ha dedicat bona part de la seva vida. El dit segon volum es dividit en dues parts: segells laïchs y segells eclesiàstichs, ab relació detallada de les quinze series que la integren y una setzena que's refereix especialment als particulars en los segles XIII, XIV y XV.

En la metexa sessió, el Sr. Joseph M.ª Roca llegí una monografia sobre «Sibila de Fortià». En dit treball, basat sobre una acurada investigació documental, el conferenciant sentà alguns punts històrichs dubtosos, fins llavors poch fixats, respecte la amiga y després muller del rey Pere III.

Lo Sr. Lluís Domènech y Muntaner, el dimecres, 27 de desembre, explicà en síntesi la seua molt completa y voluminosa investigació històrica sobre'l tema «La iniquitat de Casp». Descrigué tota la prolixa y complicada actuació política menada pel papa Benet XIII durant l'interregne, a fi de sostreure la votació del dret a la corona als Parlaments y comanarla a una comissió de poques persones adictes a les ambicions del dit papa, apoyades pel pretendent de Castella.

El 16 de janer darrer, el Sr. Carles M.ª Viada y Lluch dissertà sobre «Veus castellanes usades en els refrans que no són en lo diccionari de la llengua castellana», en un treball molt nodrit, de més de dues centes veus tretes del Refranero y d'altres fonts, fent remarcar que moltes de les veus perdudes en los lèxichs castellans són vivents avuy en les llengües catalana y portuguesa.

Mn. Jaume Barrera presentà, en 30 del meteix mes, son tema sobre «Humanistes catalans en temps de Carles III», fragment del seu més llarch treball en elaboració sobre «Els Humanistes catalans». Estudià l'ensenyament del llatí en les escoles de la nostra terra en los períodes monacal y en la època del «Studi general»; esmentà la tradició nebricense, en la qual sempre hi hagué quelcom de nostrat en els tractadistes catalans desde En Bartomeu Mates fins En Tomàs Vinyes y 'ls professors del temps actual.

El 13 de febrer, nostre tresorer, Sr. Ramon Miquel y Planas, presentà son treball sobre «Noveles de bibliòfil»: Donà compte de son pla d'estudis de ço que ell nomena

«Literatura de llibres», que, en la llengua francesa té bon nombre de conradors, y esmentà los principals autors de noveles de bibliòfil. S'ocupà extensament de la historia del llibreter assessí de Barcelona, senyalà la sua primera aparició en Flaubert en 1835, recollida y completada més tart per Jules Janin, perfeccionada ab nous detalls per autors francesos posteriors, y reproduhida per autors d'ací.

Lo Sr. Pelegrí Casades y Gramatxes, en la sessió de 27 de febrer, dissertà sobre'l tema «Arqueologia hispano-cristiana». Féu notar l'escassetat de monuments en la nostra terra pertanyents als primers segles del Cristianisme. Esmentà la tradició saragossana que afirmà la construcció d'una capella pels dexebles del apòstol Sant Jaume en el lloch de la aparició de la Verge Maria; parlà del baptisteri que existí en Gaudix y del descobriment dels fonaments de la «Cella marmoria» en el subsòl de la Seu Compostelana per sebolir el cos del dit Apòstol, dipositat en lo camp d'Iria en una arca marmoria. Y terminà fent veure la coincidencia de la similitut de les construccions siriaques de la mateixa època, y'l nom d'arca o Santuari del arca ab que són conegudes les primeres esglesies palestianes.

«La música en la cort de Johan I» fou el tema que'l Sr. J. R. Carreras y Bulbena glossà en la sessió de 13 de març. Féu una relació de la influencia que l'art de la música tingué dins la casa dels nostres comtes-reys, y assenyaladament en la del dit sobirà. Parlà de la institució dels Jochs Florals, axí com dels músichs, juglars y ministres, y donà explicacions sobre varis instruments musicals de la dita època.

En lo 10 d'abril, lo Sr. Tomàs Carreras y Artau dissertà amplement sobre «Orientacions y recerques sobre psicologia del poble català», treball acompanyat de gran nombre d'observacions personals y comprovacions experimentals. A més, exhibí molts gravats y fotografies dels dits seus experiments.

El Sr. Francesch Matheu, ponent designat per la Academia per portar a cap un estudi sobre «Reforma de la ortografia catalana», presentà, en la sessió de 24 d'abril, son treball, en forma de Notes, les quals foren llegides pel dit conferenciant y repartides als senyors Acadèmichs, per procedir

a llur estudi particular, a fi d'ésser examinades y discutides en conjunt lo propvinent curs.

En la següent sessió del 8 de maig, el Sr. Johan Givanel desenrotllà son tema «Periodisme barceloní a començ del segle XIX». Tractà del periodisme, en general, durant la dita època, però d'una manera especial féu historia de la vida del *Diario de Barcelona*, aparegut en 1.º d'octubre de 1792, y d'altres diaris y revistes, ab gran nombre de dades curioses y inèdites.

En la metexa sessió, el Sr. Francesch de Bofarull féu una acabada biografia de «Jaume Callís, juriconsult barceloní del segle XV», ab interessants detalls que feren reviuire varis aspectes de la vida privada del biografiat en la nostra ciutat durant la dita centuria.

El Rvnt. P. Ignasi Casanovas parlà, en 22 de maig, sobre «En Joseph Finestres, segle XVIII», y féu una descripció de la vida científica de la Universitat de Cervera, especialment del dit mestre, que constituí la més elevada figura de la cultura catalana en la dita època.

A continuació, el Sr. Agustí Duran y Sanpere, Acadèmich numerari electe, llegí varis fragments curiosíssims de «Antichs llibres de solemnitats a Catalunya», especialment referents a Vich y a Barcelona, sobre entrades reyalis en les dites ciutats y descripcions de festes.

En 5 de juny, l'Acadèmich Sr. Apeles Mestres presentà un interessantíssim treball sobre «Auques de redolins». Després de dòldres que una tan nostrada sana moral y popular medi de propagació cultural per la maynada se sia perduda, passà revista sobre 'ls temes de les auques y dels dibuxos. Referí curioses anècdotes personals, y féu vots per a que torni a reviuire aytal bona amiga de la maynada, per contrarrestar tanta publicació grollera, immoral y corruptora dels qui han d'ésser los ciutadans de demà.

En la metexa sessió, el Sr. Joseph Pin y Soler llegí son treball sobre «Francesch Sánchez de las Brozas, dit el Brocense», fent una acabada biografia de dit autor, intercalada ab tochs literaris característichs, que feren més rellevant dita personalitat.

En la sèssió de 19 de juny, el Sr. Antoni Rubió y Lluch dissertà sobre «Miquel Costa y Llobera, com a poeta lírich»,

en una brillant peroració, plena de dades y anècdotes viscudes ab aquell seu amich de joventut, glossant les bel·leses de les principals produccions poètiques de tan eximi escriptor.

En la darrera sessió del curs que'ns ocupa, tinguda lo 10 de juliol, l'Acadèmich Sr. Lluís Segalà parlà dels manuscrits que dexà inèdits el qui fou eminent catedràtich y preclar Acadèmich Dr. Joseph Balari y Jovany. Estudià sa personalitat baix son triple aspecte de propulzor de la taquígrafia, d'helenista y de conreador de la Llengua y Historia de Catalunya, ab especial detenció en aquest darrer aspecte. Presentà los nombrosos materials classificats en : Gramàtica històrica-catalana; estudi dels noms y cognoms catalans dels segles XI, XIII, XIV y successius; un gran Diccionari català d'autoritats, dels clàssichs y dels arxius y biblioteques de Catalunya; un Diccionari d'equivalències; documents per continuar los Orígens històrichs de Catalunya y Estudis filològichs de la llengua castellana.

Y, finalment, en aquèsta metexa darrera sessió, l'infrascrit Secretari glossà un resum de son treball sobre «Itinerari del infant En Johan», explicant suscintament ses estades y viatges durant la sua llochtinencia y les causes que les motivaren; y aportà'l testimoni de multitud de documents comprovatoris trets dels nostres arxius y biblioteques de Catalunya y del estranger.

Creient la Acadèmia que'ls seus vigents Estatuts y Reglament no responen a la manera d'ésser actual de la nostra Corporació, ha iniciat un estudi de revisió dels matèxos per modificarlos en harmonía ab les necessitats presents.

No ha trascurat un moment son interès per la habilitació y restauració del edifici del carrer de Cassador, a fi de poder instalharhi, quan més tost, son nou estatge acadèmich. La comissió nomenada per haver cura del dit afer, no dexa de fer tot son poder per assolirho sense dilacions, si bé les migrades consignacions anyals per les dites obres arquitectòniques són la causa del actual ajornament de tan fervent desig. La Acadèmia també ha curat de gestionar ab l'Ajuntament d'aquesta ciutat l'execució del projecte definitiu de conservació y restauració de la muralla anexa al dit edifici.

En sa vida exterior, la Acadèmia ha mantingut, dins el curs que'ns ocupa, un intensiu intercanvi de relacions.

Trameté a la Universitat de Padua una expressiva salutació, escrita en llatí y en català, congratulantse per la celebració del setè centenari de la dita Universitat, al qual la Academia havia enviat son representant. Malgrat que la Academia no pren part en sotscripcions fora de les destinades a nodrir la sua biblioteca, no volgué refusarse en la promoguda per erigir un bust a la memoria de la Sra. Concepció Rabell, Vda. de Romaguera, pel deute d'agrahiment molt especial de la nostra Corporació envers dita senyora. Per la dita causa reglamentaria, si bé dolentsen forment, la Academia no pogué pendre part en la sotscripció per la erecció d'un monument funerari per tancar les despulles del comte Guifre *el Pilós*, a Ripoll, promoguda per varis elements culturals de Catalunya : emperò s'adherí per contribuir a tota mena de treballs en favor de dit projecte patriòtich, acceptant lo nostre President un lloch en la Comissió.

També donà la seva adhesió al projecte d'homenatge a Mossèn Baldiri Rexach, mestre de minyons en el segle XVII, patrocinat per la A. P. de la E. C.

La Academia, representada per son President, prengué participació oficial en los actes commemoratius del centenari de la naxença del gran savi francès Lluís Pasteur, presidits pel senyor cònsol de la República Francesa en aquesta ciutat.

Sentint nostra Corporació 'ls desigs de contribuir a que'l projecte d'Autonomia universitaria pogués arribar a bona fi, trameté la seva més entusiasta adhesió a la Comissió organísadora de la Assemblea Universitaria, oferint son concurs en tot quant fos necessari y convenient.

De la metexa manera s'adherí a la celebració del cinquantenari de la Académie Polonaise des Sciences et des Lettres de Cracovia; axí com també s'inscrigué al cinquè Concurs Internacional des Sciences Historiques celebrat a Bruxelles en abril darrer, al qual, a més, hi prengué part nostre company Sr. Pere Bosch Gimpera en representació de la Academia.

Nostra entitat fou solicitada pel Centre Excursionista de Vich, a fi d'ajudarlo en sa campanya en pro de la restauració artística de la antiga imatge de Nostra Dòna de la Gleba, que certs elements desitjaven adornar ridiculament ab ropatges y additaments impropis y antiartístichs.

La Academia prengué part activa en el tercer Congrés d'Historia de la Corona d'Aragó, celebrat a València a començ de juliol darrer. Foren tres Acadèmichs numeraris y un Acadèmich electe ls representants de la nostra Corporació que prengueren part en les discussions congressistes y presentaren treballs al dit certamen històrich.

Les negociacions seguides ab la Comissió de Monuments y la Junta de Museus de Barcelona foren sospeses, per no creure oportú la nostra Academia lo projecte de bases per a la modificació del Museu de Santa Àgatha.

Es estat establert un intercanvi d'obres dels Acadèmichs ab la Biblioteca Vaticana, y se rebé un important lot de llibres de la R. Academia de la Historia de Madrid.

La Academia, zelant sempre per tota obra de cultura, continúa patrocinant los Concursos Patxot, que llur benemèrit fundador, desitjós de promoure l'estímul d'estudi en la nostra terra, ha establerts y confiats a la nostra Corporació.

Enguany se publicarà el cinquè Concurs (1924-26), continúa obert el quart Concurs (1923-25) y se farà pública la decisió del Jurat respecte'l terç Concurs (1922-24).

La nostra Academia, durant el curs darrer, ha augmentat el nombre de companys ab les votacions en Acadèmichs numeraris dels Srs. Ramon d'Alòs, Artur Masriera y Lluís Via; y en Acadèmichs corresponents, los Srs. P. Amat de Burguera, a Sueca; Rvnt. Johan Altisent, a Lleyda; Carles Rahola, a Gerona; Bernat Pichardo, a Santo Domingo, en la República Dominicana; Miquel Artigas, a Santander; Anselm Gascon de Gotor, a Osca; Manuel Beti, a Castelló de la Plana; Alfret Giannini y Carles Boselli, a Nàpols; Adolf Schulten, a Erlangen (Alemania), y Antoni Ballesteros, a Madrid.

La mort també'ns ha presos alguns benvolguts companys: el Rvnt. Dr. Johan Codina y Formosa, veritable autoritat, que s'era especialisat en filologia helènica, y'l Dr. Cosme Parpal y Marquès, catedràtich de Filosofia en aquesta mateixa Universitat. Dels corresponents, lo gran poeta Mossèn Costa y Llobera, lo Sr. Isidre Bonsoms, antich Acadèmich numerari, y Johan Lluís Estelrich, los tres a Mallorca; y'l Sr. Carles Salvioni, a Nàpols. Al Cel sien.